

(твое ім'я та прізвище)

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНА ТЕМАТИЧНА ПРИРОДНИЧА ГАЗЕТА ДЛЯ РОЗУМНИКІВ І РОЗУМНИЦЬ

ЧУДО-ЛИПУЧКИ

Хто користувався одягом і взуттям на липучках, той оцінив зручність цього винаходу у порівнянні з гудзиками і шнурками. А чи знаєте ви, що швейцарський інженер Жорж де Местраль винайшов липучку випадково? І допоміг йому у цьому... собака! Повертаючись з прогулянки, господар помітив на шерсті собаки десяток реп'яхів. Чіпляючись до хутра тварин, реп'яхи мандрують на досить великі відстані. Тварина розносить насіння, а реп'ях відпадає лише тоді, коли оболонка плоду руйнується від тертя об навколишні предмети.

Рятуючи собаку від реп'яхів, Жорж зацікавився – чому вони такі липучі? Він розглянув суцвіття рослини під мікроскопом і помітив, що колючки реп'яхів на кінчиках загнуті, наче малесенькі гачки. Саме вони і чіплялися до шерсті собаки. І тут інженера осяяла думка зробити липучку за принципом реп'яха і використати її як застібку.

Липучка корисна не лише на Землі. На Міжнародній космічній станції нею обклеєні всі стіни! У невагомості липкі стіни утримують дрібні предмети. Адже їх не можна покласти на стіл чи полицку. Усередині космічної станції все у вільному польоті. Тож на липучих стінах можна утримувати власні речі.

Отак лопух прислужився людям. І гордиться тим. Бо більше – нічим. Худоба переважно уникає їсти колючі плоди. Лише віслюки люблять будяки, які засмічують поле, псують вівцям шерсть, а коням – хвіст і гриву. Тому реп'яхом часом називають надокучливу причіпливу людину.

Дарія Біда

ДОВІДНИК РОЗУМНИКА

Липучка – це дві текстильні стрічки. На одній розміщені малесенькі гачки, а на іншій – повсть. Гачки чіпляються до повсті, і стрічки злипаються. Розглянь липучку за допомогою лупи – це цікаво!

Дах над головою. Мурашники будують руді лісові мурахи. На перший погляд, це безладна купа хвоїнок, дрібних гілочок, шматочків кори, які вкривають мурашиний дім. Під цим дахом – справжнє мурашине місто: вулиці, провулки, тупики і перехрестя. А ще – палац для цариці, кімнати лялечок та личинок, продовольчі склади. У мурашиному місті завжди багато повітря, там сухо і тепло. А якщо дощ? У мурах свої секрети. По-перше, мурашник покатий, обтічний. По-друге, зверху вкритий гладенькими дрібненькими хвоїнками, вкладеними акуратно, наче черепиця. А по-третє, мурашки дружать із сосною!

Сонячного дня уважно розгляньте поверхню мурашника. Вона блистить! Мурашки натягали на поверхню своєї домівки шматочки соснової смоли. Вона склеює хвоїнки – от вам і непромокаючий дах!

У природі ще багато „липучих“ секретів.

У тропічних лісах на коріннях дерев розцвітає найбільша у світі квітка – **рафлезія**. Без стебла і листків! В її м'ясистих плодах багато липучого насіння, яке розносять тварини, наступивши на квітку. В далекій Індії живуть мурашки **екофіли**. Їхні личинки – справжнісінькі живі тюбики клею! Вони відригують липучу павутину і склеюють листочки, щоб збудувати гніздо. Дивовижний мисливець – павук **сцидотес**. Він стріляє у свою здобич двома цівками липучої рідини. Краплі відразу тверднуть, і жертва знерухомлена. У теплих морях живуть **риби-прилипали**. Вони присмоктуються до акули і користаються безкоштовним „транспортом“. Та ще й під'їдають коло хижачки, коли вона щось вполює. Пообідають на дурничку – і знову мандрують морем. А місцеві жителі використовують прилипалу як живий риболовний гачок. Прив'язують довгу волосінь до прилипали. Вона присмокчеться до великої риби або морської черепахи – от у рибачка і улов!

Передплатний індекс 89454

Головний редактор:
Дарія Біда, тел.:(032) 236-71-24,
e-mail: dabida@mis.lviv.ua
Дизайн і верстка: Каріне Мкртчян-Адамян

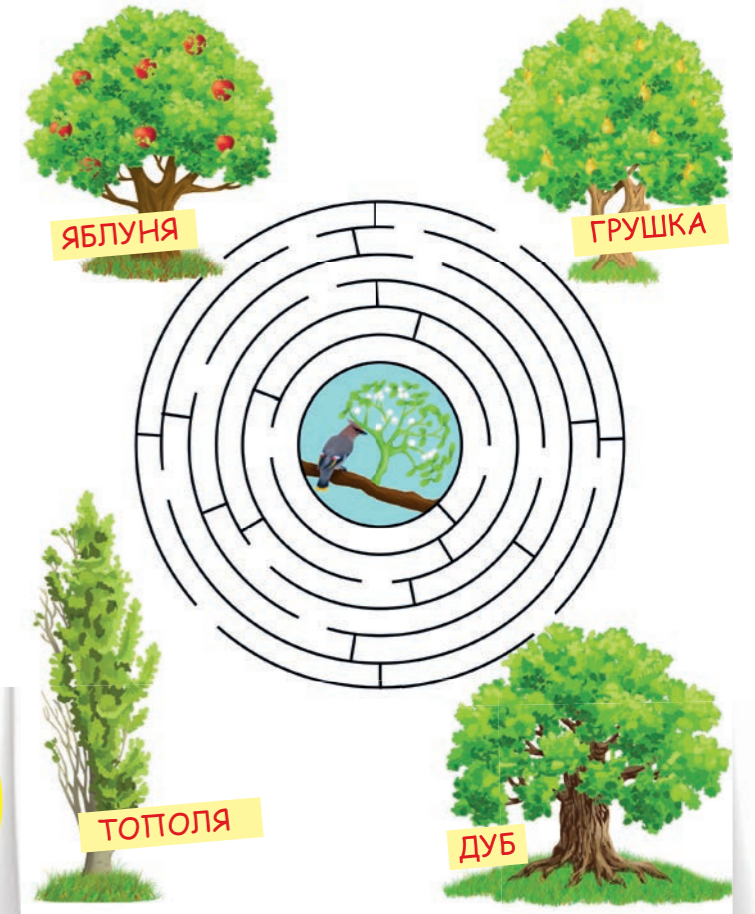
Підписано до друку 19.04.17,
формат 60x84/8.
Друк офсетний. Наклад 12 000 прим.
Адреса редакції: 79038, м. Львів,
а/с 9838. Надруковано в друкарні
ТОВ "Видавничий дім „УКРПОЛ“.

ВІДПОВІДІ. Завдання від Пустинника: 1 – сосна; 2 – ялиця; 3 – тис; 4 – ялина

У ПРИРОДИ СВОЇ СПОСОБИ

„КЛЕЇТИСЯ”

ЗАВДАННЯ ВІД ЛПУНІ
Пройди лабіринт, і ти довідаєшся, на яке дерево пташка занесла насіння омели.

Маленька ненажера. Уяви собі: сіла комашка на рослинку, а та її з'їла! Тобі це здається неймовірним? Але рослини-хижаки справді є у природі. Наприклад, росичка, мешканка боліт. Листочки у росички особливі. Зверху вони густо вкриті червоними війками. На кінчику кожної війки блищать прозорі капельки. Здається, наче листок вкрила роса. Тому росичка так називається.

Але ці крапельки – не роса, а густий клейкий слиз. Впіймавши жертву, росичка швиденько скручує листочки. Тварина помирає, бо слиз склеює дихальця, якими вона дихає. А листок виділяє особливий сік. Він розчиняє тіло комахи, і рослина всмоктує його.

ЗАВДАННЯ ВІД РОЗУМНИКА.

Прочитай букви за порядком від найбільшої до найменшої, і ти довідаєшся назву рослин, які живляться так само, як росичка.

МАІ
ХОДІ
ОКН

ВІДГАДАЙ ЗАГАДКУ

Вдovж доріг, стежинок я люблю рости,
Скрізь мене побачиш, де крокуєш ти.

Секрети подорожника. Назва підказує, що рослина росте при дорозі. Придивіться до листків подорожника: доволі великі, темно-зелені. На них добре видно міцні дугоподібні жилки – судини. Саме завдяки їм подорожник не ламається, коли його топчуть. Це – перший секрет. Другий ти, напевне, знаєш. Подорожник – лікарська рослина. Його листки зупиняють кровотечу і заживлюють рани. Це – другий секрет. Але чому подорожник селиться саме поблизу доріг? Це – третій секрет подорожника: він теж має чудо-липучку. Влітку у подорожника з'являються декілька квіткових стрілок з невиразними бурими квіточками. Згодом на їхньому місці утворюються плоди з дрібнесеньким бурим насінням. Оболонка насіннячка у вологу погоду стає клейкою, чіпляється до взуття, мандрує і проростає в іншому місці.

Омела біла, або пташиний клей – вічнозелена кущова рослина, напівпаразит. Це чудо природи випускає коріння не в ґрунт, а в стовбур дерева і смоче з нього воду та поживні речовини. Рослина виростає у величезну кулю, або й декілька куль, здалеку схожих на пташині гнізда. Восени на омелі дозрівають білі ягоди. У їхній клейкій м'якоті сховане насіння. Пташки знаходять його, клюють і вимащують клейковиною дзьоб. Великий шанувальник таких ласощів – омелюх. Перелітаючи з дерева на дерево, він чистить дзьоб і розносить насіння омели. Насіннячко приклеюється до гілки, проростає, і от уже новий кулястий куц красується на дереві і приваблює своїми плодами птахів.

Хто сам себе лікує? Це ще одна „липуча” таємниця природи! А відгадка – у сосновому борі. Чи помічали ви, що стовбур сосни вгорі золотисто-оранжевий, а знизу – сіро-коричневий? І хвоя у сосни дуже цікава. Хвоїнки довгі, вузькі, жорсткі і ростуть у парі. Через 2–3 роки вони разом опадуть на землю. Погладьте шорсткий стовбур сосни, і руки стануть липкими. Сосна – дуже смолисте дерево. Утворюється смола всередині стовбура у прозорих смоляних мішечках, а потім під тиском смоляними ходами потрапляє на кору. Наче змійка зубної пасти з тюбика!

Навіщо сосні смола? Це – її ліки! Якщо на корі з'являється рана, смола затягує її. У складі смоли є скипидар, який вбиває хвороботворні організми. А ще – каніфоль, яка заклеює рану, наче пластир. Скипидар згодом випарується, а тоненька біла плівочка каніфолі залишиться на дереві. Вона замурує вхід, щоб не проникли збудники хвороби.

ЗАВДАННЯ ВІД ПУСТУНЧИКА

Розглянь малюнки гілочок хвойних дерев і чагарників. Знайди гілочку сосни. Впізнай інші рослини.